

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

**на дисертаційну роботу Костинець Валерії Володимирівни -
«Державне регулювання економічним розвитком сфери туризму та
гостинності»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за
спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним
господарством

Актуальність теми дисертаційної роботи

Сфера туризму та гостинності є системоутворюючим фактором розвитку економіки країни, адже він є каталізатором соціально-економічного розвитку країни та специфічним об'єктом державного регулювання, сприяє збільшенню ВВП, валютних надходжень, розвитку торгівлі та промисловості, інвестицій, інфраструктури, сприяє створенню нових галузей, вкладу в платіжний баланс. Необхідність державного впливу на розвиток туризму та гостинності в країні доведена світовою практикою.

Світовий досвід свідчить про те, що сферу туризму та гостинності необхідно розвивати навіть в період економічних криз, оскільки витрати на створення одного робочого місця в 20 разів менше в порівнянні з промисловістю, а оборотність капіталу в 4,2 рази вище, ніж в інших сферах. Зазначимо, що інструменти державного регулювання туристичної діяльності є способами впливу органів законодавчої та виконавчої влади на сферу туризму та гостинності. Відповідно, державне регулювання туристичною діяльністю - це система дій і заходів держави щодо вибору та застосування сукупності інструментів, за допомогою яких здійснюється безпосередній або опосередкований вплив на об'єкти і суб'єкти сфери туризму та гостинності та створюється сприятливе середовище для розвитку цього виду діяльності.

Докторська дисертація Костинець В.В. узгоджена з базовим напрямком науково-дослідних робіт ВНЗ «Національна академія управління» за темою «Інноваційно-інвестиційні чинники сталого соціально-економічного розвитку» (державний реєстраційний номер 0116U003934), у межах якої автором проаналізовано сучасні тенденції розвитку сфери туризму та гостинності та запропоновано шляхи державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності в Україні; за темою науково-дослідної роботи КНУТД «Цифрова економіка: сутність та перспективи розвитку» (державний реєстраційний номер 0119U102051), в рамках якої автором визначено інструментарій цифрового маркетингу в сучасних умовах функціонування сфери гостинності та встановлено тенденції діджиталізації у сфері брендингу туристичних дестинацій; за науковим напрямком кафедри економіки та сфери обслуговування КНУТД 23-1/20 «Сталий розвиток соціально-економічних систем регіонів та його забезпечення», в межах якої автором запропоновано тактичні заходи щодо реалізації Стратегії регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності в Україні шляхом надання пропозиції формування «дорожньої карти» та з науковою темою «Управління економічною ефективністю діяльності підприємств» (номер державної реєстрації 0118U000786) Фінансово-економічної наукової ради, в межах якої автором виконано дослідження щодо застосування інструментарію цифрового маркетингу в сучасних умовах функціонування ресторанного бізнесу.

Мета дослідження досягнута, а структура та змістовне наповнення дисертації свідчать про науково вивірений та аргументований підхід до вирішення поставлених в дослідженні завдань.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

У вступі чітко визначені мета, об'єкт і предмет дослідження, наукова новизна та практична значущість отриманих результатів. Заслуговує на увагу коло окреслених завдань.

Мета і завдання знайшли розв'язання у роботі на належному рівні, що дозволило дисертантці одержати низку нових результатів, що відображають особистий внесок автора. Практичне значення одержаних результатів підтверджено довідками про їх впровадження.

Основні теоретичні положення, висновки та пропозиції дисертації знайшли відображення у достатній кількості публікацій у наукових фахових виданнях, а також у збірниках матеріалів міжнародних наукових конференцій. Структура роботи відповідає меті і завданням дослідження.

Загалом дисертаційна робота і автореферат добре структуровані, виклад матеріалу характеризується глибокою аргументацією висновків та логічною послідовністю поданого матеріалу. Дисертант оперує відповідним термінологічним апаратом. Роботу виконано згідно вимог до оформлення наукових праць. Структура і зміст дисертаційної роботи повністю відповідають поставленим у дослідженні завданням згідно мети. Ступінь наукової обґрунтованості положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації з погляду сучасних науково-теоретичних досліджень та питань практичної реалізації, є достатнім. Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертаційної роботи.

Ознайомлення зі змістом дисертації, авторефератом та науковими публікаціями Костинець В.В. дає підстави для визнання того, що теоретико-методологічні положення, практичні висновки і рекомендації, сформульовані дисертанткою, є достовірними.

Основні наукові результати, які здобуто автором, та їх новизна

Дисертаційна робота Костинець В.В. є комплексним та системним дослідженням, що містить розв'язання важливої наукової проблеми з розробки теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів відображається у кожному розділі дисертації. Можна стверджувати, що дослідження містить системну сукупність наукових положень, висновків і рекомендацій, які відзначаються науковою новизною, і практичною цінністю, серед яких особливої уваги заслуговують наступні.

Так, особливої уваги заслуговує розроблений науково-методичний підхід до моделювання реалізації ефекту відкладеного попиту у сфері гостинності в умовах кризи (п.4.3), який базується на тому, що існує нелінійна залежність між потенційним та реалізованим попитом у сфері гостинності, яку можна виміряти кількісними показниками, що надає змогу спрогнозувати сценарії розвитку сфери туризму та гостинності, збільшити ефективність управлінських рішень на макрорівні та сформувані програми економічного розвитку сфери туризму та гостинності з метою збільшення її частки у ВВП України.

Важливим досягненням роботи є розроблена Концепція державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності України (п. 5.1), яка базується на комплексному системному підході та розглядає сферу туризму та гостинності України як цілісний об'єкт регуляторного впливу, що сприятиме підвищенню ефективності розвитку даної економічної сфери на засадах оптимізації державного впливу, а також удосконалена методика визначення стратегічних альтернатив економічного розвитку (п.5.1), що, на відміну від наявних, ґрунтується на побудові карт

оптимальних сценаріїв економічного розвитку і дозволяє обрати відповідну стратегію розвитку сфери туризму та гостинності на основі прийомів комбінаторики.

Вагомий науковий внесок у вирішення окресленої у дисертаційній роботі проблеми вбачається в обґрунтованому методологічному підході до державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності в Україні, який включає теоретичний, методичний та практико-технологічний рівні (п.5.1). Реалізація зазначеного підходу створює наукове підґрунтя для розроблення стратегії та організаційно-економічного механізму державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності України.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Кількість та обсяг публікацій, які відображають основний зміст дисертації Костинець В.В., відповідають встановленим вимогам. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Наукові результати, представлені в роботі, отримано автором особисто. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використовуються лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача, про що вказано в переліку наукових праць. Теоретичні узагальнення, висновки і рекомендації, запропоновані дисертанткою, відображені в 63 наукових працях. Зокрема 25 статей опубліковано у фахових наукових виданнях, з них: 2 статті опубліковано в іноземних періодичних виданнях, 3 – в журналах, які зареєстровано в міжнародних наукометричних базах, зокрема Scopus та Web of Science, з них 1 стаття у виданні, віднесеному до першого квартилю (Q1) відповідно до класифікації SCImago

Journal та 1 стаття у виданні, віднесеному до другого квартилю (Q2) відповідно до класифікації SCImago Journal, розділи у 5 колективних монографіях, 33 публікації апробаційного характеру. Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікацій основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Практичне значення роботи і використання результатів дослідження

Рекомендації автора стосовно державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності в Україні використано центральними і місцевими органами державної влади, підприємствами, громадськими організаціями, що підтверджено довідками про впровадження результатів дисертаційної роботи в їх практичну діяльність.

Департаментом регуляторної політики та підприємництва Мінекономіки пропозиції Костинець В.В., висвітлені в дисертації, використовуються під час розробки та опрацювання програмних документів щодо соціально-економічного розвитку України в частині підвищення рівня розвитку сфери туристичних послуг, проведення сценарного передбачення економічного розвитку ринку туристичних послуг України та сфери гостинності в цілому та впровадження сучасних методологічних підходів до складання та моніторингу стратегічних програмних документів у сфері туризму та гостинності (довідка № 3622-06/41302-07 від 13 серпня 2021 р.).

Управлінням економіки виконкому Криворізької міської ради взято до уваги та використано рекомендації дисертантки при розробці практичних рекомендацій для формування програм розвитку міста та в проєктній діяльності розвитку туризму та гостинності у м. Кривий Ріг (довідка №17/11-02-05/776 від 19 серпня 2021 р.).

Окрім того, результати дослідження та пропозиції дисертантки використано в діяльності громадських організацій «Міжнародна академія інформатики» при розробці пропозицій для органів державної влади щодо вдосконалення регулювання використання сучасних інформаційних технологій задля прискорення впровадження у сферу туризму та гостинності України сучасних досягнень та технологій штучного інтелекту (AI), віртуальної реальності (AR) та інтернету речей (IoT) (довідка № 2621-05/11 від 11 травня 2021 р.), «Всеукраїнський туристичний альянс» в питанні розробки та впровадження стратегії регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності в Україні та покладених в її основу керівних принципів (довідка №01-05/21 від 29 червня 2021 р.) та в діяльності Асоціації індустрії гостинності України при розробці практичних рекомендацій при прогнозуванні сценаріїв розвитку сфери туризму та гостинності та формуванні прикладних рекомендацій стосовно програм економічного розвитку сфери туризму та гостинності (довідка №2/13 від 18 серпня 2021 р.).

Пропозиції дисертантки взяті до уваги та використовуються в діяльності товариства з обмеженою відповідальністю «Супутник-Україна» щодо формування програм державно-приватного партнерства (довідка №15/6 від 15 червня 2021 р), туристичного оператора ТОВ «ДАВ Клуб» шляхом використання штучного інтелекту як елементу діджиталізації та інструментів цифрового маркетингу для просування туристичних продуктів та послуг (довідка № ДАВ-007.14/05 від 14 липня 2021 р.) та ресторану ТОВ «Контрабандо» шляхом використання маркетингових інструментів Instagram як засобу цифрового маркетингу в діяльності закладу (довідка № 17-001.05 від 17 травня 2021 р.).

Основні отримані наукові положення використано при проведенні лекційних та практичних занять з навчальних дисциплін «Поведінка

споживача» та «Маркетинг соціальних мереж» в навчальному процесі ВНЗ «Національна академія управління» (акт впровадження від 9 червня 2021 р.).

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Зазначаючи змістовність поданої до захисту дисертації, обґрунтованість її основних положень, висновків і рекомендацій, не можна водночас залишити без уваги і певні зауваження та дискусійні положення, а саме:

1. удосконалюючи понятійно-категоріальний апарат шляхом надання авторського тлумачення сутності дефініції «туризм» автор не враховує загальноприйняте визначення, згідно з яким туризм є тимчасовим виїздом особи з місця постійного проживання із оздоровчою, пізнавальною, професійно-діловою чи іншою метою без здійснення оплачуваної діяльності в місці перебування;

2. аналізуючи питання цифровізації сфери туризму та гостинності, автор наголошує переважно на позитивних сторонах даного процесу, водночас поза увагою залишається питання забезпечення кібербезпеки в досліджуваній сфері;

3. пропонуючи системний підхід до державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності, автор виділяє необхідність розробки місцевих програм регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності в Україні на тактичному рівні. Попри це в дисертаційній роботі відсутні пропозиції ключових аспектів саме місцевих програм, а наголос робиться виключно на стратегічній перспективі;

4. в структурно-процесному підході до реалізації Стратегії державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та

гостинності в Україні доцільно було би вказати склад консультативних експертних груп, роль яких визначена автором у запропонованій стратегії;

5. хоча у роботі обґрунтовано стратегічні пріоритетидержавного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності, не в повній мірі конкретизовано можливі джерела та обсяги фінансування запропонованих заходів.

Попри це зазначені дискусійні положення не знижують загальної позитивної оцінки дисертації Костинець В.В., а носять виключно рекомендаційний характер з метою кращого розуміння отриманих дисертанткою результатів дослідження. Ознайомлення з текстом дисертації та авторефератом, а також опублікованими науковими працями здобувача свідчать, дисертаційна робота є самостійним, закінченим науковим дослідженням актуального і важливого наукового напрямку, містить належно обґрунтовані висновки і рекомендації, практична реалізація яких сприятиме утвердженню ефективного державного регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності в межах України.

Загальний висновок та відповідність роботи встановленим вимогам до дисертацій

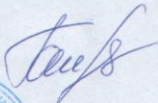
Детальне ознайомлення з дисертаційною роботою, авторефератом, опублікованими працями дозволяє зробити висновок, що дослідження Костинець В.В. на тему «Державне регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності» виконане з урахуванням актуальності теми та є одноосібно виконаною кваліфікаційною працею, що містить нове розв'язання конкретного науково-практичного завдання.

Представлені наукові результати дисертаційної роботи, які пройшли експериментальну перевірку, прикладне впровадження, дозволяють дійти

висновку, що дисертація Костинець Валерії Володимирівни на тему «Державне регулювання економічним розвитком сфери туризму та гостинності» за своїм змістом, теоретичним обґрунтуванням, новизною наукових результатів є самостійною, завершеною науковою працею, яка за назвою, метою та завданнями, об'єктом та предметом, структурою дослідження, представленими науковими розробками відповідає паспорту спеціальності 08.00.03. – економіка та управління національним господарством, та вимогам пп. 9 та 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 р. із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №607 від 15.07.2020 р., що пред'являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, а її автор Костинець Валерія Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту і підприємництва
на морському транспорті,
Азовський морський інститут
Національного університету
«Одеська морська академія»

О.В. Белякова

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
НАЧАЛЬНИК ВК
ФЕДОСЄЄВА К.С.

